

Een aantal opmerkingen en stellingen over voorlichting en introductie

Citation for published version (APA):

Veenstra, P. C. (1968). Een aantal opmerkingen en stellingen over voorlichting en introductie. In R. R. Gras, & R. A. P. Tielman (editors), *Onderzoek van wetenschappelijk onderwijs : 2de nationaal congres, Utrecht September 1968* . - Utrecht : Rijksuniversiteit Utrecht, 1968 Utrecht University.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/1968

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

4. EEN AANTAL OPMERKINGEN EN STELLINGEN OVER VOORLICHTING EN INTRODUCTIE.

P.C. Veenstra.

Afdeling Werktuigbouwkunde, Technische Hogeschool Eindhoven.

4.1. De aankomend student is tot voor kort een belangrijk figuur geweest door het simpele feit dat hij op zijn school in de hoogste klas zat. Hij was eindexamenklasser, een doorgewinterde senior waar de jongeren met respect naar opzien, een man ingeburgerd in zijn milieu. Wellicht zelfs was hij bestuurder van de schoolvereniging, redacteur van de schoolkrant, bromfietsspecialist, sportprol of gewoon maar een he-man.

4.2. Treedt hij universiteit of hogeschool binnen dan is hij vooreerst anonymus in de massa - hij valt van zijn voetstuk, hij wordt gereduceerd tot de eerste-klasser waarop hij kort geleden nog van oneindige hoogte neerzag, hij is een nul geworden. Hij is geplaatst in een nieuw leefmilieu, een andere samenleving met vooralsnog onbekende spelregels en andere normen. Hij en zij zijn kater en kat in het vreemde pakhuis. De zorgelijke vraag is: "hoe red ik het in dit nieuwe milieu, waar vind ik aansluiting, hoe maak ik me waar". De vraag is niet: "zal ik het redden met mijn studie".

4.3. Hoewel zij te maken hebben met volwassen mensen, gaan op dit ogenblik introduceerders en voorlichters een op mystiek geloof berustend leken spel opvoeren, zo dit zelfs niet versleten is tot een folklore. Zij storten in lange toespraken een veelheid van informatie over de niets vermoedende aankomend student uit; informatie die hem op dat moment volstrekt niet interesseert.

"Weet U hoe laat de trein naar Amsterdam gaat?"

"Ja zeker, mijn zuster is een en twintig jaar".

Hoewel deze informatie interessante achtergronden kan hebben, dan wel belangwekkende perspectieven kan bieden, is er een onmiskenbare irrelevantie voor de vraagstelling. Dat de voordrachtskunstenaars geduldig beluisterd worden is te danken aan de school, waar de student kort geleden ook moest komen, zitten en luisteren - hij is er nog aan gewend. Ook denkt hij: "misschien komt er nog wat, en dan is het zonde om weg te gaan". Dat is de nederlandse zuinigheid, en hij is er aan gewoon van concert-, film- en theaterbezoek. Het mystiek karakter van de introductie zou dan ook sterk aan kracht winnen, zonder aan de effectiviteit van die introductie merkbare afbreuk te doen, indien de voordrachten in het latijn, grieks, hebreeuws of sanskriet in zing-zang over het voetlicht gebracht worden.

4.4. De voorlichter moet er zich van bewust zijn dat informatie, hoe belangrijk deze ook rationeel gezien is, of vermoed wordt te zijn, voor de ontvanger geen absolute waarde heeft. Informatie verstrekken vooronderstelt aanwezigheid van - en functioneren van zowel een receptor als van een orgaan dat de ontvangst operationeel maakt. Informatie verstrekken vooronderstelt aldus activiteit van de ontvanger. Waarom zou je deze activiteit ten toon spreiden als de doelstelling van dat operationeel maken niet duidelijk wordt? Je draait gewoon de knop om, of je gaat gewoon verder tot je Veronica vindt: "het station waar muziek in zit", hetgeen inhoudt dat door geschikte combinatie van klanken met een overmaat van gesexte rythmiek, de psychische activiteit verlegd wordt naar een fysieke. Nochtans is er sprake van een operationeel maken van de ontvangen informatie, en veelal niet op onaangename wijze.

4.5. Informatie heeft voor de ontvanger een aan de tijd gebonden waarde, en heeft dus voor de student waarde in de situatie waarin hij door de

voortgang van de tijd geplaatst wordt. Het verstrekken van informatie dient geen eenmalig gebeuren te zijn, wel een continu in de tijd en met de ontwikkeling van de situatie voortlopende inspanning. Wordt dit niet onderkend dan is het uitgezette spoor van de informatie als voetstappen in het zand, verwaaiend in de wind.

- 4.6. De allereerste behoefte aan introductie in de tijd gezien is die aan sociale introductie; informatie over -, kennismaking met - en inleiding tot het leefmilieu, de studentenwereld, het studentenleven - wat hieronder ook moge worden verstaan. Er bestaat volstrekt nog geen behoefte aan introductie tot het werkmilieu en het studiemilieu.
- 4.7. Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen de initiële introductie in het sociale milieu, en een voortgezette introductie in het werkmilieu, tot het studiepatroon en de studiediscipline.
- 4.8. Initiële introductie kan plaats vinden op een introductiedag, maar kan niet geëffectueerd worden door universiteit of hogeschool als instituut: "die vaardigen oude ballen af die tegen je aan praten alsof ze je ouwe heer zijn, over belangrijkheid, gevaren, risico's, vertraging, mislukking, hard werken, systematiek, doelgerichtheid . . . ." Deze introductie moet door de studenten (organisaties) zelf verzorgd worden, indien zij zich daarvoor de inspanning willen getroosten en de verantwoordelijkheid willen dragen. Zou dit laatste niet het geval zijn, of zou men de studenten deze taak niet kunnen of willen toevertrouwen, dan is het beter het systeem van de introductiedagen te verlaten.
- 4.9. Voortgezette introductie, gericht op de studie, zou in principe door faculteiten en afdelingen kunnen worden verzorgd - maar waarschijnlijk beter door faculteitsverenigingen en studieverenigingen met vergaande steun van faculteiten en afdelingen. Dit houdt een wezenlijke bijdrage in tot de betekenis en de status van die verenigingen, naast de bestaande in relatie tot het onderwijs door het organiseren van excursies, verzorgen van dictaten en dergelijke. Bovendien zou langs deze weg het artikel in de wet waarin over maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef wordt gesproken, een begin van inhoud kunnen krijgen. De behoefte aan voortgezette introductie ontstaat snel nadat de eerste warboel van het je thuis maken achter de rug is. Er groeit het gevoel van: "kom, ik moest maar eens wat gaan doen", en als je dat gevoel eenmaal hebt wil je wel graag weten wat je moet doen en hoe. Helaas ontmoet de student dan veelvuldig "het kastje naar de muur effect", hetgeen een "we zullen het wel zien en gooi het maar in mijn pet" gevolg heeft, hetgeen een positieve attitude niet bepaald bevordert. De mystici zwijgen thans stil; zij zijn uitgezongen en zwaar bezet met overdragen van weer nieuwe informatie: het geven van onderwijs - waarop commentaar thans niet aan de orde is, hoewel de mystiek een blijvend kenmerk is.
- 4.10. Het is denkbaar dat de studieverenigingen informatiecentra inrichten, met het doel de zo zeer naar geordende bezigheid snakkende jongeren de weg te wijzen, dan wel ze met minimum-procedures vertrouwd te maken.
- 4.11. Evenzo is het denkbaar dat de afdelingen of faculteiten daarnaast in samenwerking met de studieverenigingen een introductie tot de faculteit of de afdeling verzorgen. Hierbij zouden een aantal belangwekkende gezichtspunten belicht kunnen worden, zoals:
  - welke zijn de doelstellingen van het vakgebied van de faculteit of afdeling;
  - wat is de plaats van dat vakgebied in het totaal van de wetenschappen en hoe is de samenhang en de wisselwerking met andere wetenschappen;
  - op welke wijze is hieruit het studieprogramma afgeleid en wat is dan

- de rol van de hulp- en nevenvakken die bestudeerd moeten worden. Hoe is dit gekwantificeerd geworden;
- kan een schets worden gegeven van de futurologie van het vakgebied. Welke delen van de stof in het programma zijn op grond daarvan van blijvende waarde. Waartoe dient de rest dan?
  - zou iedere docent in de faculteit of afdeling op zijn slofjes de examens halen? Indien dat niet zo is - hetgeen waarschijnlijk is - heb je dan als vakgeleerde al die basiskennis dan niet nodig. Waarom de arme student dan wel. Is de studie een soort concours-hippique; waarin je demonstreert dat je conditie en uithoudingsvermogen goed genoeg zijn en dat je op voldoende wijze de kunstjes beheerst om de barrières te halen;
  - waarom zijn de examen-barrières er eigenlijk. Waarnaar wordt geëxamineerd, wat zijn de maatstaven, criteria en beoordelingsmethoden. Waartoe wordt geëxamineerd, wat zijn de doelstellingen van het examen in totaal, en van de deexamens in de onderdelen. Bestaat zo'n vakgebied inderdaad uit een mengmoes of conglomeraat van vakjes;
  - welke habitus, welk wetenschappelijk gedragspatroon verwacht de faculteit of afdeling van de afgestudeerde. Wat moet de student daartoe doen, wat kan hij doen en hoe moet hij het aanpakken.

Het valt te vrezen dat de faculteiten en afdelingen hun allerbeste voordrachtskunstenaars zullen moeten afvaardigen om een aantal van deze vragen voor hun jeugdig gehoor op bevredigende wijze te kunnen beantwoorden zonder in kretologie te vervallen, een wijze van doen die door de jeugd, dank zij het rijk geschakeerde voorbeeld dat de moderne communicatietechniek in huis brengt, pijnlijk scherp herkend en beoordeeld wordt. Zij hebben hier een gamma van uitdrukkingen voor dat zich niet bijzonder leent voor schriftelijke reproductie, anders dan in literatuur van meer geavanceerd karakter dan dit opstel. Een doordenkertje, dat voor de klassiek opgevoeden voor analyse toegankelijk is, is de kwalificatie: "ach man, dat is stereopenisch gezoem"!

- 4.12. Gelukkigerwijze is er nog een grote reeks van vragen van meer alledaags karakter, doch waarvoor de student in het begin van zijn studie grote interesse heeft en waarin dus faculteit en afdeling op elegante wijze een uitweg kunnen vinden. Specimen daarvan zijn:

Hoe doe je eigenlijk examen. Is het schriftelijke of mondeling. Zit je alleen, of zit je allemaal bij elkaar. Heb je tijd genoeg of is het krap. Wat is zo'n multiple-choice examen. Kan je je daar op voorbereiden. Wat is het verschil tussen een examen en een tentamen. Kan je net zo vaak tentamen doen als je wilt. Hoe wordt zo'n examen beoordeeld. Mag je ergens een onvoldoende hebben of is het dan altijd mis. Wat is die examencommissie. Wat is een verlengd examen, een nader onderzoek, een herexamen, "drie maanden", "een half jaar". Hoe loop je dat op. Kan je mondeling doen als het ergens niet zo best was. Moet je je altijd voor een examen aanmelden, of is het verstandig dat niet altijd te doen. Welke risico's loop je dan. Hoe meld je je eigenlijk aan. Wat is de "zeef-werking" van een examen, hoe groot zijn de mazen. Gaat het om het substraat of het residu. Wie kan ik wat vragen als ik de stof niet begrijp. Maakt dat een stomme indruk of lijkt het op likkerij. Kan iemand me na een poosje zeggen welke kans ik heb, welke aanleg of geschiktheid ik voor het vak heb. Wat is een studentendecaan, wat doet hij voor me. Wat zijn de studiebegeleidingscommissies, hoe werken ze. Moet je er heen gaan als er wat scheef gaat of wordt je opgeroepen. Kan je ze alles vertellen of niet. Wat doen ze met de informatie. In welke situaties val je een faculteitsbestuur lastig en wanneer een docent. Hoeveel tijd moet je aan de studie geven. Hoe moet je de stof bestuderen, is er een methode enzovoort, enzovoort, enzovoort.

Al deze vragen zijn uit het leven gegrepen en de oplettende lezer zal hierdoor geen hoge dunk krijgen van de doeltreffendheid van informatie en van het niveau van communicatie in de academische wereld - waarbij hij zich in zijn gedachtengang niet behoeft te beperken tot de relatie tussen docerend corps en student.

Bijkbaar is het verstrekken van informatie op zichzelf een vak.

4.13. Niet voldoende wordt onderkend dat de jongere-jaars vertrouwd was met een klassicaal onderwijsstelsel. Wist je iets niet, dan kon je dat morgen aan je buurman of zelfs aan de leraar vragen. Dit vertrouwde patroon van het klasse-verband is in de academische studie verbroken en de student is een individu in de onderwijsjungle. De voorlichting en de informatie, en in het bijzonder de voortgezette introductie dienen gericht te zijn op bewegwijzering van die jungle - hopelijk langs andere weg parallel gaande met een cultivering en ontwikkeling van dit jungle-gebied, waarin dan op rationele wijze tracés uitgezet worden. Het ware te overwegen de veelheid van heilige huisjes, ivoren torentjes en tempels van een mystiek bijgeloof, eigen aan onderontwikkelde gebieden, als bezienswaardigheden of als musea te conserveren, dan wel als centra voor het bedrijven van folklore voor hen die daarin het verleden willen bewaren en eren.

4.14. Doeltreffende introductie en relevante informatie kunnen slechts dan verstrekt worden indien de kwantificering binnen het wetenschappelijk onderwijs verder gaat dan het vaststellen van een urentabel van het onderwijsprogramma, het vaststellen van een veelheid van examenvakken en een sequentie van examens, uitlopend op de definitie van een nominale studieduur en op de prognose: "de helft haalt het nooit". Introductie en informatie zijn van het onderwijssysteem afgeleide grootheden.

De kritieke vraag is aldus: indien de intuïtieve additie van vakgebieden - die op intuïtieve wijze van inhoud zijn voorzien en waarin de stof op een als intuïtief juist gevoelde wijze wordt overgedragen of althans wordt voorgedragen zonder enige zekerheid van kennisoverdracht - het vakgebied van studie constitueert, op welke kwantitatieve aspecten kunnen voorlichting, informatie en introductie zich dan nog richten. Waarschijnlijk is het dan meer opportuun een algemeen studentengeloof - geschraagd door studieloon - in te voeren op het thema: "de academie is thans nog woest en ledig - doch hebt geloof en vertrouwen, er is licht aan de horizon". De discussie over wie geroepen zal worden als hogepriester kan belangwekkend worden.